

Magdalena Komar. Współistnienie

Sarmen Belgarian, Sylwia Szymaniak, Magdalena Komar

Fragment dokumentacji złożonej do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 19 Międzynarodowej Wystawie Architektury
w Wenecji w 2025 r.

Współistnienie

Magdalena Komar od kilku lat współpracuje z Pszczołami (*Apes melliferae*), zachęcając je do współtworzenia nowych form – wspólnych dzieł sztuki.

Poprzez stworzenie i praktykowanie metod nowego usytuowania człowieka w jego relacjach z florą i fauną, artystka wykorzystuje dialog międzygatunkowy jako konieczność w konstruowaniu nowej wizji świata. Jednym ze sposobów osiągnięcia takiego stanu jest przyjęcie pszczelego spojrzenia na rzeczywistość - współodczuwania z nimi.

„Zapraszając Pszczoly do współpracy traktowałam je jako architektki, nie zapominając jednocześnie o ich codziennym zmaganiu z trwaniem - rozmnażaniem i staraniom zapewnienia dobrostanu potomstwu. Teraz, patrząc z dystansu, powiedziałabym, że była to wymiana między nami - artystkami, matkami, karmicielkami, zbieraczkami, woszczarkami, magazynierkami, wentylatorkami, samicami - w których działania artystyczne wplątana jest odpowiedzialność i troska o innych” – mówi Komar.

Projekt wystawienniczy do Pawilonu Polskiego na Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji w 2025 zakłada wykroczenie poza podział Człowiek—Pszczoly, poza paradygmat, według którego przeznaczeniem człowieka jest „...panowanie nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!”¹. Nie panowanie jest tu istotne, lecz współdziałanie i współistnienie. W tej mierze instalacja jest opowieścią o tworzeniu warunków współistnienia - a rezultaty dialogu mogą być traktowane jako kompozycje przynależne i do świata natury, i do świata kultury.

Magdalena Komar odwołuje się do koncepcji Donny Haraway z Wydziału Historii Świadomości i Wydziału Badań

1. *Biblia Tysiąclecia*, Rdz 1, 24–28, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2008.

nad Feminizmem na Uniwersytecie Kalifornijskim w Santa Cruz, autorki m. in. *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulence*, która mówi, że właśnie użycie gry w sznurki może stworzyć warunki rozwoju dialogu międzygatunkowego, dzięki któremu powstaną nowe perspektywy relacji między cywilizacją a naturą, a przez to - odkrycie przez człowieka jego miejsca w systemie zależności bioróżnorodnego świata.

„Pszczoly znają się na geometrii, wszak wykonują pełne wdzięku figury i tworzą przepiękne kompozycje, nie stosując żadnych reguł sztuki i bez przyrzędu zwanego przez uczonego cyrklem (...)”²

2. Klaudiusz Eljan, *O właściwościach zwierząt* (wybór), I, 59, przełożyła, wstępem i przypisami opatrzyła Anna M. Komornicka, Warszawa 2005.

Twórczynie plastrów wosku składających się niezmiennie z sześciobocznych graniasostupów fascynowały myślicieli antycznych i średniowiecznych. Chodziło nie tylko o sposób ich gatunkowego trwania, ale i o fakt, że wytwarzane przez nie formy heksagonalne występują w kłosie jęczmienia, na pancerzu żółwia i w celulozowych komórkach gniazd szerszeni - a więc, być może, mają charakter form boskich, pierwotnych, elementarnych. Dziś - dzięki technicznym owocom ludzkiej pracy, dzięki mikroskopom i teleskopom - wiemy, że formę struktur heksagonalnych przybierają nie tylko plastry wosku pszczelego, ale też płatki śniegu i niektóre struktury kryształów, układ atomów w pierścieniu benzenowym, warstwa chmur gazu unosząca się nad biegunem Saturna i fasetki, z których zbudowane są oczy owadów.

Projekt *Współistnienie* pokazuje, że Pszczoły miodne mogą być pomocne w projektowaniu konkretnych struktur, że musimy się uczyć od innych gatunków i dbać o ich trwanie, bo od tego zależy także nasze przetrwanie.

Pszczoły są inżynierami - potrafią analizować i dzięki temu projektować i tkąć lekkie, architektoniczne formy. Łączą dokładność technologii z organicznymi cechami natury aby stworzyć doświadczenie, które jest estetyczne i być może funkcjonalne w przyszłości.

Na wystawie w Pawilonie Polskim zostanie pokazana instalacja w formie połowy heksagonu w którą wpisane zostaną prace powstałe także dzięki pracy Pszczół. Ten „witrażowy” tryptyk będzie odbijał się w lustrze dzięki czemu widz odniesie wrażenie przebywania w heksagonalnej „świątyni”. Monumentalnej instalacji będą towarzyszyły 2 obiekty na planie heksagonu. Ich ściany to ażurowa konstrukcja, ludzka trawestacja

doskonałych form stworzonych przez główne architektki wystawy w Pawilonie - Pszczoły. W dwóch obiektach w bocznych częściach Pawilonu umieszczone zostaną nagrane wywiady z architektami, naukowcami, w tym: z inżynierami i biologami, aktywistami i politykami zajmującymi się walką z ociepleniem klimatycznym, zadających pytania i przedstawiających propozycje zmian.

My wszyscy, szczególnie architekci i urbaniści, politycy i ekonomiści - musimy się zastanowić nas sensem działań i wynikających z nich następstw; jak współdziałać z innymi gatunkami; jakie podejmować działania przygotowujące budynki w miastach i wsiach na kataklizmy, które coraz częściej się wydarzają na wszystkich kontynentach Planety Ziemia.

Przygotowując projekt ekspozycyjny do wystawy w Pawilonie Polskim, mając na względzie m. in. aspekt ekologiczny, postanowiliśmy wykorzystać elementy z projektu wystawienniczego na rok 2024, ściany malowane na czarno czy czarne ściany akustyczne. Grupa architektoniczna Centrala, która zaprojektowała przestrzeń do Pawilonu Polskiego w 2024, wyraziła zgodę na recykling przestrzeni i jej elementów składowych (ściany i podłoga).

Wystawa i publikacja zostaną zrealizowane z celem przywołania dyskusji na tematy ważne dla gatunków i ich przetrwania. Poprzez teksty filozoficzne i analityczne w katalogu (m. in. o bionice w Architekturze, o problematyce zagrożenia istnienia gatunków zwierzęcych); pokazanie wypowiedzi filmowych wyświetlanych w Pawilonie Polskim i w internecie; inicjowanie i moderacja dyskusji w internecie (panel dyskusyjny na terenie Biennale Architektury w Wenecji), mamy na celu angażowania widzów i specjalistów do dyskusji o odpowiedzialności jednostek i społeczeństw.

Co-existence

Magdalena Komar has been working with Bees (*Apes melliferae*) for several years, encouraging them to co-create new forms - collaborative artworks.

By creating and practising methods to reposition humans in their relationship with flora and fauna, the artist uses interspecies dialogue as a necessity in constructing a new vision of the world. One of the ways she achieves this is by adopting a bee-centric view of reality - to empathise with them.

'When inviting the Bees to collaborate, I treated them as architects, while not forgetting their daily struggle to persist - reproduction and efforts to ensure the well-being of their offspring. Now, looking from a distance, I would say that it was an exchange between us - artists, mothers, feeders, gatherers, bee keepers, storekeepers, fans, females - whose artistic activities are intertwined with responsibility and care for others,' says Komar.

The exhibition design for the Polish Pavilion at the 2025 International Architecture Exhibition in Venice involves transcending the Man-Bee divide, beyond the paradigm according to which man's destiny is „...dominion over the fish of the sea, over the fowl of the air, over the cattle, over the earth and over all the animals that crawl on the earth!“¹. It is not dominion that is important here, but interaction and coexistence.

To this extent, the installation is a story about the creation of conditions of coexistence - and the results of the dialogue can be seen as compositions belonging to both the natural world and the world of culture.

Magdalena Komar refers to the concept of Donna Haraway from the Department of History of Consciousness and the Department of Feminist Studies at the University of California, Santa Cruz, author of, among

others, *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulence*, who says that the very use of string games can create the conditions for the development of an interspecies dialogue through which new perspectives on the relationship between civilisation and nature will emerge and, through this, the discovery by humans of their place in the dependency system of the biodiverse world.

„Bees know geometry, after all, they make graceful figures and create beautiful compositions without following any rules of art and without the instrument called by scholars the compass (...).“²

The creators of wax slices consisting invariably of hexagonal prisms fascinated

---

2. Claudius Aelianus, *On the Nature of Animals*

---

1. *The Bible*, Chapter 1, 24-28

ancient and medieval thinkers. It was not only the manner in which they persisted as a species, but also the fact that the hexagonal forms they produced occur in the ear of barley, on the carapace of the tortoise and in the cellulose cells of hornets' nests - and thus, perhaps, have the character of divine, primordial, elemental forms. Today - thanks to the technical fruits of human labour, thanks to microscopes and telescopes - we know that it is not only patches of beeswax that take the form of hexagonal structures, but also snowflakes and some crystal structures, the arrangement of atoms in a benzene ring, the layer of gas clouds hovering over the pole of Saturn and the facets from which insect eyes are made.

The *Coexistence* project shows that Honey Bees can be helpful in designing concrete structures, that we need to learn from other species and care about their survival, because our survival depends on it too.

Bees are engineers - they can analyse and thus design and weave light, architectural forms. They combine the precision of technology with the organic qualities of nature to create an experience that is aesthetically pleasing and perhaps functional for the future.

The exhibition in the Polish Pavilion will feature an installation in the form of half a hexagon into which the works created also by the Bees will be inscribed. This 'stained glass' triptych will be reflected in a mirror, giving the viewer the impression of being in a hexagonal 'temple'. The monumental installation will be accompanied by 2 objects in the shape of a hexagon. Their walls are an openwork construction, a human travesty of the perfect forms created by the

main architects of the exhibition in the Pavilion - the Bees. The two objects in the side sections of the Pavilion will house recorded interviews with architects, scientists, including: engineers and biologists, activists and politicians involved in the fight against global warming, asking questions and making proposals for change.

All of us, especially architects and urban planners, politicians and economists - we need to think about the meaning of actions and their consequences; how to interact with other species; what actions to take to prepare buildings in cities and villages for the cataclysms that are increasingly happening on all continents of Planet Earth.

When preparing the exhibition design for the exhibition in the Polish Pavilion, with an ecological aspect in mind, among other things, we decided to use elements from the exhibition design for 2024, walls painted black or black acoustic walls. The architectural group Centrala, which designed the space for the 2024 Polish Pavilion, has agreed to recycle the space and its components (walls and floor).

The exhibition and publication will be realised with the aim of evoking discussions on topics important to species and their survival. Through philosophical and analytical texts in the catalogue (e.g. on bionics in Architecture, on the issue of endangering the existence of animal species); showing film statements screened in the Polish Pavilion and on the Internet; initiating and moderating discussions on the Internet (panel discussion at the Venice Architecture Biennale), we aim to engage viewers and professionals in a discussion about the responsibility of individuals and societies.